

Király Zsuzsa / ZSIDÓ NOVELLA

M.-NEK, A MEGÉRTÉSÉT KÉRVE

A kocsi befordul a kolozsvári Méhes utcába.
– Rég nem jártam erre – mondja az N. bátyjának a barátja. – Nem is tudom, miért nem.

– Misike nem volt ott az érettségi találkozón – mondja az N. bátyja, aki a kocsit vezeti. – Milyen Misike is?

– Meghalt – mondja az N. bátyjának a barátja.
– Több tíz événél, hogy meghalt. Látod, az lesz az!

– Látom hát – mondja némi éllel az N. bátyja.
– Persze hogy az lesz az. Persze hogy az a hatvanöt.

N. a mitfárerülésen, tőle jobb kézre – a külvilágban járda, azután egy drótkerítés, azután előkert, azután meg a hatvanöt, vagyis hogy egy ház. Az a ház. A kocsi túlszalad a hatvanötön, azután visszatolat, azután kissé kikanyarodik az úttest felé, azután meg kissé beáll a járdaszélhez. Leheletnyit lezökken, amikor megáll. Tél van, a kocsi ablakai felhúzva; valóban, talán a tél miatt.

– Na – mondja az N. bátyja a levegőbe. – Ez az.

N. kissé hátrafordul, a bátyja barátja felé:

– Itt születtem – mondja neki.

– Egészen kicsi voltál, amikor elmentetek – mondja erre a barát. – Hány éves is?

– Kettő – feleli az N. bátyja. – Még nem is volt kettő.

N. egyébként nem a hatvanötben született. A szürkenének kórházában született, onnan hozták ide, szóval haza, a hatvanötbe, ahol a családja lakott; a családja akkor itt lakott, valóban.

A kocsi ablakai még mindig felhúzva; torokköszörülés se. A barát, aki régen járt errefelé, ebben a városban lakik, amely nem abban az országban van, amelyből az N. bátyja meg N. érkezett. Az N. bátyja sokáig lakott ebben a városban. N.-t elvitték ebből a városból, mint már említődött, egészen kicsi korában. Így aztán csak fényképről ismeri a hatvanötöt, amelyre most, ha jobbra kitekint, rálát.

Kéz nem nyúlik a kocsi ablakához-ajtájához, hogy kinyitva azokat – mi is történjék?

A ház frissen tatarozva: a kőalapú drótkerítés hibátlan vidéki-zöld, a házfal makulátlan sárga. Az előkert rendezett: visszametszett rózsatövek, szabályos ágyások pusztaföldje gaz- és avarmentesen, vagyis hogy gondozottan. Az ablakokon csipkefüggönyök. Meg se rezzennek.

Igy hát talán nem érdemes rájuk lőni.

– Ott hátul, a ház végiben volt a faraktár – mondja valamiért az N. bátyjának a barátja.

– Nem ott, hanem balra – mondja szelíden az N.

bátyja. – Külön a háztól. Amit te mondasz, az a műhely volt. Utána meg a gépszín.

– Aha! – mondja a barát. – És a bútorraktár? Arra nem emlékszem.

– Az az én szobám volt – mondja az N. bátyja. – Vagyis hogy én ott laktam. Nézd csak! – mondja s a házablakok felé mutat. A kinyújtott keze persze nem éri el a szélvédő üvegét. – Balra a két ablak az apámék szobája, a jobb oldali a bútorraktár. Amiben apám a kész bútorokat tartotta. Vagyis az első szoba. Vagyis amiben én laktam

– És a patak? – kérdi hirtelen és vaktában N.

– Miféle patak? – kérdi az N. bátyja.

– Ami a kert lábába folyt – feleli természetesen feltűnő hangon N.

Az N. bátyjának a barátja néma odahátul.

– Az nem itt van – feleli kis szünet, kis csend – kis fennakadás után az N. bátyja. – Az Tordán van. Meséltem már neked, hogy az Tordán van.

– Te! – szólal meg akkor nagy hirtelen a barát odahátul. – Az apád! Emlékszel?! Hujj, hogy kiabált, amikor játszani hívtunk! Hujj, hogy szaladt felénk a fugléccel, hogy nem ereszt sehová, mert segítened kell. Mi meg . . .

N. kissé, amennyire lehet, elfordul a másik kettőtől, s a házat szemléli: ha volt is műhely meg gépszín ott hátul, már nem látható ilyesmi. Az udvari fronton hibátlan mázolású ajtók s ablakok, persze csukva mindenik. Még mindig tél van. Előttük, a keskeny udvarsávon, mely követhetetlen s kivehetetlen hátrafelé, a semmibe – a pataktalanság felé nyúlik; szóval, ezen az udvarsávon egy vízcsap, rongyokba tekert nyakkal – ahogy rendes helyen illik –, s ugyancsak gondozott virágágyak lenyomat-jelzése. A faraktár is, amott balra, ha volt, most már nincs. A helye se. Csak a merő rendezettség. A másoké: jelenvalósága annak, ami valóban ott van.

N. oktanul a portulácskákat keresné, de azok sincsenek sehol – mint már említődött, tél van. N. azért keresné a portulácskákat, mert úgy tudja, a bátyja azok felé hátrálva csalta maga után: s ő egyévesen, kurtalábú iparkodással megindult feléje, hogy odaérjen hozzá. Hogy elérjen valakihez, valahová – bárha nem is lehet bizonyos felőle.

Azóta se.

Megkérdezhetné, hol is voltak azok a portulácskák: alkalma van rá. Nem kérd semmit. Még mindig nézi a hatvanötöt.

Az egyetlen, amit közben elégtételnek érez, hogy házban, ház körül az életnek semmi jele. Hétköznap van, nyilván a dolguk után járnak. N. mégis inkább arra gondol, hogy a ház kihalt. Hogy

Isten vagy másvalaki kipusztított onnan mindenkit, vagy kipusztultak onnan a maguk jóvoltából. Csak volt bennük annyi tisztesség – gondolja –, hogy kipusztultak innen a maguk jóvoltából.

Meg hogy a hibátlan külcsín bizonyára látszat csupán: nem más, mint a valaha készített fényképhez való idomulás; halottan.

Kibírhatatlan nemdebár, hogy e ház azóta is házként lakott? – hogy hinni kéne a két szemének?

N.-t tehát kissé megnyugtatja a szerföltött realiztikus képzet, hogy a ház, amúgy frissen tatarozva lakatlan áll, mióta őt elvitték onnan – egy kis himihumi emberkipusztítás folyományaként. N.-nek nagy szüksége van erre a megnyugvásra vagy mire. Kezdetől fogva sóváran arra vágyott ugyanis, hogy semmit, még bombakrátért se találjon a hatvanöt helyén, ha elhozzák ide; ami úgyszintén realiztikusnak tűnt fel, mivel hogy maga kérte s maga egyezett belé, hogy idehozzák. Igen: ebbe ő egyezett belé.

– Na – mondja az N. bátyja. – Indulhatunk?

Az N. bátyjának a barátja néma odahátul.

– Persze – feleli N. – Köszönöm, hogy elhoztál.

Gurulni kezdenek lefelé a Méhes utcán.

– Vigyázz! – szólal meg gyöngéden az N. bátyjának a barátja. – Rá se fogsz ismerni a Pata utcára.

– Te! – szólal meg rögtönösen s elég hangosan az N. bátyja. – Mi ez? Mit csináltak ezek?

– Mondtam, ugye – feleli a barát. – Hogy rá se fogsz ismerni.

N., ahogy a lejtő aljához közelednek, leborotvált házakat lát az utca két oldalán; nem akar arra gondolni, hogy ugyanúgy, mint például Óbudán. Nem: akkor semmi ilyesmire nem akar gondolni. Elég volt már az ilyesmire gondolásból – gondolja.

Gyáva belátni, hogy nem bír ilyesmire gondolni: hogy még hasonlítgatnia is lehetne ahhoz képest, amire nem emlékezhet. Aztán megrándul: valami torkolat felé közelednek, s a torkolat túlfelére épített toronyházak a szélvédőre zúdulva, teljes súlyukkal arcul csapják.

– Balra! – mondja a barát. – Akármilyen furcsa, fordulj balra! Kanyarodj akkorát, amekkorát csak bírsz!

– Erre szoktam feljönni az edzésről – mondja az N. bátyja. Balra kanyarodik, amekkorát csak bír. A feje megrándul még, mintha vissza akarna nézni. Aztán mégse: híresen fegyelmezett ember, no meg a hogyishívják, a vezetési reflex.

– Olyan, amilyen – mondja a barát. – Egykutya. Nem kell odanézni.

Még hová nem kell odanézni?

Nem lehet nem odanézni a még mindig toronyházakra, a kanyarodás után immár kétoldalt; két oldalán annak, amivé a Pata utca lett.

N. akkor hallja először a Pata utca nevét, amely már nem létezik. Nézi hát szorgosan a nemlétező utca kétoldalán a létező toronyházakat – ahelyett,

amire emlékezhet. Aszfaltsávok, értelmetlen távlat: mi felé?

Némely busz tetején gáztartály.

– A templomnál – szólal meg aztán az N. bátyja; lassít, átenged három gyalogost, akik nem a kijelölt helyen akarnának átkelni; a gyalogosok előrehátra toporogva sokáig ácsorognak, nem hiszik el, hogy átengednék őket. Az N. bátyja udvariasan, bár kissé kimérten, bár kissé erélyesen – bár kissé reménytelenül int nekik. Kétszer. – A templomnál – folytatja aztán, és újraindítja a kocsit –, amikor arra jöttünk, láttam, hogy még megvan a vasrács a virágágyak körül. Amin nyaranta ültünk. Néha késő estig ott ültünk. És beszélgettünk. Egyfolytában beszélgettünk. Te! – miről tudtunk annyit beszélgetni?!

– Pontosan így volt – feleli a barát. – Nagyon jól emlékszel.

– És tiszta volt a város – folytatja kissé feszes hangon az N. bátyja. – Nagyon tiszta volt. Ugye, nagyon tiszta volt?

– Nagyon tiszta – feleli a barát. – Nagyon jól emlékszel mindenre. Igazán.

N.-nek elszorul a torka. Méltányosságra gondolna, téveteg. Nem bír. Hallgatja a másik kettőt. Hallgat.

Tudja már újból, hogy nincs ott. Ott sincsen, akkor sincsen ott. Várható volt. Oly bizonyosan, mint a bombakráter, amelynek megálmódott helyén a hatvanöt áll, mind a mái napig.

Elbírhatatlan?

– Most jön a legrosszabb rész – mondja aztán az N. bátyja, elfelé a városból, egy másik város felé, a Feleken. – Itt kell a legjobban vigyázni a kanyarok miatt. Meg különben is: itt mindig vigyázni kell valamire.

– Hogy hívják ezt a falut? – kérdi N. – Nem tudom elolvasni a nevét.

– Nem tudom – feleli az N. bátyja. – Nem ismerek rá erre a nevére. A régimáris elfelejtettem.

A falu szélén egy tehén áll. Mögötte egy aszony s egy férfi. Mindhárman a közeledő majd elzúgó autót nézik. A tehén a farkát hedergeti közben. Valóban, nem történt semmi.

Azután megint kerítések, mint addig is, dércsipkésen persze. Miért, hogy szép? – töri a fejét N., miközben kissé szófukarnak tartja magamagát; egy idő óta; szóval, hogy a hatvanöt óta. – Miért, hogy ettől a rohadt dértől még ez a rohadt kerítés is szép lesz?

Nem vallja be, de örül, alattomosan boldog, hogy az értetlenségére s a véle járó, annak előtte haladó, azt követő ingerültségére ily pompás ürügyet talált, mint a rohadt kerítés és a rohadt dér. Jól kitalálta.

A kerítések mögött, sejtetően, gyümölcsfák, no meg a szelídednek feltűnni akaró táj – ha már

otthonnak nem nevezhető N. által. Hajlatok, ívek, dimbek-bombok, zugok, kanyarulatok – a következők kiszámíthatósága?

A ráismerhetőség?

Még világos van. N. arra gondol, Budapesten azt mondták, a sötétedés ne találja őket úton. Valóban, világos van még, amennyire világos szokott lenni télen, úgy négy óra tájt.

Az N. szeme körbepásztáz. Szeretne félni, vagy legalábbis óvakodni. Nem megy neki. Mitől, ezek után? A golyó megváltó kegyelme – gondolja komolyan mégis ezt az erkölcstelen marhaságot.

N.-re még sose lőttek rá. N. kissé fellengzős. Ez jutott neki. Ilyen. Ez lett belőle.

Azután a kisváros szélén a bolt előtti sor. N. nem tudja, miféle bolt előtt miféle emberek miféleért állnak sorba. Még mindig nem akar hasonlítani. Nincs rá nekem szükségem – gondolja idétlenül önfelmentő falmellékiséggel –, hogy bármit bármihez hasonlítsak;

Bár tudhatná persze, a sorbanállók, akik idegnek néki, tehát éppúgy emberek, miként ő; szóval, a sorbanállók olyasm miatt állnak sorba, amit fontosnak tartanak – akármilyen nyelven; vagy amiért, egyedüli lehetőségként, be szoktak állni a sorba.

Milyen az összehasonlító ráismerés szégyene?

– Mindjárt otthon vagyunk – szólal meg akkor az N. bátyja. A hangja meleg, kissé izgatott. – Most már nemsokára otthon vagyunk.

N. nem válaszol, hogy igen vagy aha, vagy valami ilyesmit. Nem, akkor már megengedi magának, hogy ne válaszoljon semmit arra, amit nem kérdenek tőle. Valami jogot szerzett rá. Büszke erre a jogra. Jól megszerezte.

A kanyar felé néz, amely már látható, s amelyen befordulva majd feltűnik, ami otthonnak nevezhető – mások által.

N. tudja, hogy a bátyja abban a kisvárosban született ugyan, de nem abban a házban, amely felé tartanak: nem ott nőtt fel, nem oda kötik az emlékei, lett légyenek azok bármilyenek. Vagy ha kötik is oda emlékek – már hogyne kötnék –, N. most nem akar az emlékek efféle megkülönböztetésével bíbelődni.

Ezzel most nem.

Hát nem kérde meg, miért nevezi a bátyja azt a helyet otthonnak; tudja, a bátyjának joga van otthonnak nevezni azt a helyet.

Ezt a jogot a bátyja jól megszerezte.

N. úgy érzi, nincs már benne semmi, sosem is volt, sosem is lehetett benne semmi – mi is? Szóval, ami megismerésre, rátalálásra, eldöntésre – vállalásra várt volna. Nem, semmi; a semmi.

Mindössze hagyom – gondolja –, mindent hagyok, ami történik.

Arra gondol még, igaza van. Pompásan érzi magát.

– Itt vagytok lelkem? – szalad eléjük az egyik unokatestvér annál a bizonyos kapunál, a lehetséges otthon lehetséges kezdeténél. – Nem történt veletek semmi?

– Nem történt veletek semmi? – kérde az N. bátyja; őszinte érdeklődés és aggodás van a hangjában.

N. nem kér semmit. Mosolyog, szándéka szerint oly megnyugtatóan, mint egy hivatásos szociális gondozó.

Azon az estén a legnagyobbik szobában teritnek abban a házban, amely sem az N. bátyjának, sem N.-nek nem viszonyítási pont – bár mindkettőnek másként nem –, s amelyet mindezek alapján s mindezek ellenére is kötelező lett volna elismerni valaminek: mindkettőjük számára kötelezően. Abban a házban ugyanis ünnep volt aznap. Az N. és az N. bátyja ottlétének az ünnepe. Annak a háznak ez a viszonyítási pontja.

Viszonzhatatlanul?

N., miután túlságosan körülményesen lecihelődött, s miután túlságosan gondosan megérdeklődte, mit segíthetne az aznap este folyamán, mégis rászánta magát, hogy abban a bizonyos legnagyobbik szobában elinduljon egy karosszék felé, amelyben az egyik nagybátyja ült. Ez a nagybátyja vak volt s majdnem teljesen siket. Miután a nagybátyjának a felesége, aki voltaképp a nagynénje N.-nek, tett valamit, hogy utat törjön N.-nek, N. jó keményen megszorította a nagybátyja két karját, és erősen megcsókolta az orcáját kétfelől.

– Sanyi bácsi! – üvöltötte aztán a nagybátyja bal fülébe. Annak előtte azt mondták neki, a bal fülére még hall valamicskét a nagybátyja. – Én vagyok az, Zsuzsika!

– Zsuzsika! – mondta erre a nagybátyja. Nem mozdult: a feje lehajtva, két keze összekulcsolvák az ölében. A domború homloka hajszálra, mint az N. anyjának a homloka, redőtelen. Felette a sima, alig őszülő barna haj, rendezetten – segítségre szoruló. – Én vagyok Sanyika. Sanyi bácsi. Te vagy az, lelkem? Volt neked egy pepita ruhácskád.

Megint egy fénykép. N. arra gondol, ez a fénykép is megmaradt. A fényképek s a hatvanötök szokása szerint – folytathatatlanul.

A fényképen, valóban, pepita ruhácskában állidgál. Még mindig nincsen kétéves, a fénykép ugyanis azon a helyen készült, amelyre nézvést el kéne döntenie, az otthon és az itthon szó közül melyikkel jelölhető; úgy persze, hogy arra a bizonyos és mondjuk, álombelien himihumi emberkipusztításra ne kerülhessen sor.

N. mosolyog azon a fényképen. A karjából annyi látszik, hogy tudható legyen, a keze már tehetetlen lóg le kétoldalt. Ehhez képest mosolyog. A hajában, a fakó, sima hajában nagyszárnyú fehér másli, repdesőn; a pepita ruhácska fehér gallérjának meg tán a mosolyának a hasonmásaként.

Hát, így valahogy.

– Sanyi bácsi! – üvölti bele aztán a nagybátyja bal fülébe. – Mikor megyünk korcsolyázni?

– Hehe! – mondja erre a nagybátyja. – Tudod-e, hogy én huszár voltam? Majd elmondom neked.

– Korcsolyázás közben? – idétlenkedik N.

– Meghallgatod? – kérdi a nagybátyja. Főlemeli a fejét – roppant lesz a csend abban a legnagyobb szobában; a nagybátya szeme csukva, mégis, mintha nézne. – Zsuzsika! – kiáltja hirtelen. – Meghallgatod?!

– Persze – hazudja N. – Bármikor – hazudik tovább. – Mikor mondja el, Sanyi bácsi lelkem? – kérdi hazugul.

Azon az éjszakán N. felriadt abban a bizonyos nagyszobában, amelyben a családi vacsora után aludni lefeküdt. Amikor felriadt, sokáig nézett föl-felé, aztán balra tapogatózott, ahol valami megszokás szerint – ahogy mondani szokta: otthon – a villanykapcsoló, a rádió és az ébresztőóra szokott volt lenni. Fálnak ért. Aztán, kissé bizonytalanul, jobbra tapogatózott.

Hátha arra?

Levegőbe nyúlt.

Akkor megint föl-felé nézett. Nem gondolt semmire. Elég sokáig nem, miközben elég sokáig föl-felé nézett – ha ez az irány, amerre nézett, valóban föl-felé volt. Hagyta, legyen bármilyen irány.

Azután, úgymond, magához tért; cseppnyi, józanító élméggel, hogy éppen ott van; tudomásul vette. Óvatosan hátranyúlt, a feje mögé. Kitapintotta az ágy fejénél lévő éjjeliszekrényt, rajta a karóráját. Megnyugodott, vagy mi. Azután sóhajtott egyet, megkönnyebbülten s visszafogottan persze, tekintettel a többiekre, akik a rokonai voltak, tehát úgyszintén emberek, amiként ő is.

Maga elé nyújtott kézzel, földézve a szoba berendezését, elindult. Nagy ötölve-hatolva áthaladt egy fotelágy környékén, amelyben egy gyermek aludt; az egyik harmadfokú unokatestvére, akinek ő a valamilyen fokú nagynénje, ezek szerint. Azután megkerülte a nagyasztalt, s máris künn volt a konyhában, amelyre nézvést tudta, hogy ajtaja az udvarra szolgál.

N. általában mindig gyorsan megtanulta, mi hová szolgál azokon a helyeken, amelyekre nézvést nem akaródzott eldöntenie, hogyan is nevezze őket.

Az udvarra szolgáló konyhaajtóval ellenkező irányba fordult. Nemsokára ajtót tapintott. Kinyitotta, becsukta, markába suvasztva a kilincskattanást. Fürdőszoba, benne vécé. Ez volt a célja. Megtalálta. Leült a vécére, s dolgát elvégezve a tükör elé állt. Nézte magát.

Olyasfélét látott, amilyent addig is.

Elindult visszafelé, s az udvarra szolgáló ajtóval szemközt megállt. Szemezett azzal az ajtóval,

bármilyen furcsának tűnt is föl ez – önmaga előtt is – abban a sötétben; igen, talán a sötét miatt volt ez furcsának vélhető.

Kintre vágyott. Mondjuk, friss levegőre. Az is megfordult a fejében, pompás alkalom volna ez, hogy megkeresse azt a bizonyos patakot, amelyre nézvést már tudnia kellett, hogy abban a kisvárosban van, s amelyre nézvést azt is tudta az ő nagyszerű tudomásulvételi képességével, hogy a mások számára megcáfolhatatlan otthont határolva folydogál.

Szóval, szeretett volna amúgy meztlábba felhúzott papucsban, hálórúhában elindulni e bizonyos, az otthont tőle elhatároló patak felé, békés voyeurként megfürösztve benne értelmetlenül tudását a mások számára létező helylehetőségről.

Hogy végképp tudomásul vehessen valamit?

Hogy végképp lemondhasson valamiről?

Hogy joga lehessen a végképpre?

A testét közben földarabolná a fagy, amelyről úgy képzelte, ismerőse, rokona, testvére, netán önmaga – azon a módon, amely akkor már igazán szabadon hagyódott neki.

Akkor valami dörrenés odakünnről. N. fölkapta a fejét. A házban nem mozdult senki és semmi.

Tán egy kipufogó volt, tán durrdefekt, valószínűbb, hogy valami egészen más, amiről N.-nek fogalma se lehetett a különös ottlevősége miatt.

S mert N. valóban nem akart, akkor már, abban a számára nagyon is létező sötétben hasonlítani, hát nem is keresgélte lehetséges lehetőségek után.

Hátha mégis lövés volt – gondolta mégis, felelőtlenül. – Az is lehet, hogy lőttek.

A golyó megváltó kegyelme? – te hazug! te gyáva!

Azután különösebb botladozás és megtorpanás nélkül visszajutott ahhoz az ágyhoz, amelyben a frissiben megszerzett tudomása szerint szabad volt neki megpihenni – ha csak arra az éjszakára is; ha csak időlegesen is.

Megpihenni, valamitől. Ami miatta nem létezik.

Ködben s fagyban indulnak aztán hazafelé.

Hová? S keresztültörtetve min?

A Feleken a kerítések közé szorítva ködök, alattomos gomolygó földeríthetlenségek. S időnként csalfa, igen: tudhatóan álnokul kínálkozó ígéret: kékelő derű, meg-meg kinyilazó napfény. Mintha nem történt volna semmi.

Mióta is nem?

A Királyhágó is megvan visszafelé is; igen, minden ott van, ahol odafelé is. Két magaslat közt néha lehetőség: átlátáshoz tágasság. Időlegesen néptelen lévén a környék, nem korlátozza semmi, sem ég, sem levegő, semmi ilyesmi; valóban, szabad semminek se korlátoznia e tágaságot, határtalanul.

– Alešd – szólal meg aztán az N. bátyja egy, az

N. számára félig sejtető felirat láttán. – Vagyis hogy Élesd. Innen már nincsen messze.

N. megint csak nem válaszol és nem kérdez. Nem kérdi meg, hogy mi? Az Isten szerelmére, mi nincsen már messze?

Fölhúzza az ablakot, mert lakott helyhez, vagyis hogy Élesdhez közeledve, amely már nincsen messze valamitől, újra megcsapja a kimagyarázhatatlan, megfajthatatlan, gyomoralarmírozó – idegen szag, amelyre nézvést már tudja, hogy az itteni benzín szaga.

Azután átkelnek egy határon, s az egyik túloldalon, amely az innenső oldal, az N. bátyja az első faluban lefékez a posta előtt, amely a késő délutáni időpont ellenére még nyitva van.

– Te! – mondja N.-nek. – Én földom innen azt a táviratot. Hogy szerencsésen hazaérkeztünk. Hátha innen hamarabb megkapják az otthoniak.

N. bólint. Maga is kiszáll a kocsiból, s míg a bátyja itthontól-otthonig földja a táviratot, föl-alá sétálva, hogy a lábából kirázza a zsidbadtságot, elszív egy cigarettát. Föl-alá sétálása közben többször az orra elé kerül egy tábla, rajta annak a falunak a neve; mondhatni, szinte beleüti az orrát. Az N. számára egyáltalán nem félig sejtett a felirat: megfajtható, sőt, elolvasható.

Elolvassa. Nem kezd vele semmit.

Összehúzza magán a kabátot: az ő számára olyan idő van, mint bárhol és bármikor.

A GONDOLAT KIADÓ AJÁNLIJA

A „Világ nagy vallásai” sorozat kötetei közérthető stílusban, áttekinthetően, egyszersmind kellő tudományos korrektséggel tartalmazzák mindazt, amit egy-egy vallásról tudni kell és érdemes a történelem, a művelődéstörténet, a vallástörténet iránt érdeklődő olvasónak. A gazdagon illusztrált zsebkönyvek a Rizzoli Kiadó nagysikerű sorozata nyomán készültek.

A sorozat első darabjai az év őszétől folyamatosan jelennek meg.

Bhante, Satori (BHIKKHU): A sintoizmus	115,- Ft
Joannes, Fernando: A zsidó vallás	120,- Ft
Ronchi, Sergio: A protestantizmus	125,- Ft

* * *

Braham, Randolph L.: A magyar Holocaust 2. rövidített kiadás	180,- Ft
---	----------

A monumentális mű legérdekesebb fejezetei (A magyar politikusok, A Zsidó Tanács felelősségéről, A nemzetközi környezetről stb. szőlők) csekély rövidítéssel, a szerző előszavával kerülnek az új kiadásba.

Megvásárolható a könyvesboltokban vagy közvetlenül megrendelhető a Kiadó Terjesztési Osztályától (1368 Bp. Pf. 225.).

